

TISZTELT KOLLÉGA!

A következő óraterv alkalmazására sajátos körülmények között kerül sor. Egyszeri alkalomról van szó, ennek az órának feltehetően nincsenek valós előzményei. Nem építhetünk a tanulók médiával kapcsolatos előzetes ismereteire, sőt a tanár kollegák szakmai tájékozottságára és médiaoktatási gyakorlatára sem, mivel nem lehetünk biztosak abban, hogy az órát médiatanár tartja majd. Kérdéseket teszünk fel, egyszerűen megfigyelhető képi, szerkesztési és megfogalmazási eltérésekre hívjuk fel a figyelmet, és a válaszok sem lesznek különösebben bonyolultak.

Az „anyag” amivel dolgozunk, egy konkrét esemény hírműsorokban megjelenő konstrukciója, az események olyan narratívába foglalása, melyet egy-egy médiaintézmény elfogadhatónak és egyben eladhatónak tart. A választott esemény – az ózdi közutak kánikula idején történt szűkítése vagy elzárása – feszültségekkel terhes, okait, bonyolódását tekintve sokszálú és összetett, közvetlen politikai kapcsolódásokkal. Mivel a híradók legtöbb hírblokkja ilyen, nagyon fontos, hogy a kollegák világosan lássák, nem politikai érvelést, politikai tartalmú állásfoglalást vár tőlük a médiaóra, sőt a politikai értelmezést teljes mértékben kerülniük kell. Az óra (órák) tárgya nem annak „megtanítása”, hogy melyik politikai résztvevőnek van „igaza”, hanem annak a megértése, hogy a híreket megfogalmazó médiaintézmények bizonyos kényszereknek kitéve konstruálják ugyanannak az eseményhalmaznak más-és más értelmezési javaslatait a nézőközönség számára. Azoknak a tényezőknek a feltárása és megnevezése tehát a tényleges cél, amelyek a hírműsorok közrebocsátóit „irányítják”.

Mivel erre 45 perc csak akkor volna elegendő, ha tanári közlésekre épülne az óra, amit módszertanilag semmiképpen sem javasolunk (különösen nem egy ilyen „kedvcsináló” foglalkozás esetében), az alapozó, 45 perces tanóra célja ténylegesen ennél szerényebb. Arra a megszokott és így talán fel sem tűnő, valójában meglehetősen fura jelenségre való rácsodálkoztatás, hogy ugyanannak az eseménysorozatnak milyen lényegileg eltérő értelmezési javaslatait fogalmazzák a hírkonstruáló szerkesztőségek, s vajon miért van ez oly gyakran így? Amennyiben van érdeklődés és lehetőség, az alapozó órára épülő 90 perces dupla órában alaposabban is körüljárjuk a témát. Egyszersmind a tanulók számára szélesebb spektrumú és kreatívabb feladatok elvégzésére is mód nyílik.

Az óra (órák) hivatalos kerettantervi háttere a Kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára; Mozgókép kultúra és médiaismeret; 7 oldal, A média társadalmi szerepe, használata; A médiakommunikáció szereplői, médiaintézmények és közönségek tematikai alapegység (http://kerettanterv.ofi.hu/3_melleklet_9-12/index_4_gimn.html)

Az óra címe: „TÖRTÉNETKEZDEMÉNYEK, ÉRTELMEZÉSI JAVASLATOK A TELEVÍZIÓS HÍRMŰSOROKBAN” / EGY ESET - TÖBB ÉRTELMEZÉS

Az óra célja: Előkészíteni annak megértését, hogy a hírek konstruálása során a médiainstémény részben saját ethosának és finanszírozói körének kell, hogy megfeleljen, ennek megfelelő értelmezési javaslatot és történetkezdeményt kell kialakítania, ugyanakkor újra és újra meg kell találnia saját, másoktól különböző hangját a közönség figyelméért zajló kielezett versenyben.

Szerző: Hartai László

Az órát megelőzően a következő feladatot adjuk a tanulóknak: Készítsetek a következő, az országos sajtóban megjelenő képekhez képaláírást, amely értelmezi a képen látottakat!

Mindenki egy képet kap, az osztály létszámától függően, így egy-egy képre 5-8 javaslat érkezik.

Ezeket a tanár már az óra előtti napon begyűjti, átnézi és rendszerezi. Különválasztja azokat, amelyek valóban magyarázzák a képen látható helyzetet, függetlenül attól, hogy az értelmezés a valós (őzdi) eseményhez kapcsolódik-e.

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>HÍRSZERKESZTÉS - A HÍREKBE KÓDOLT ÉRTELMEZÉSI KERETEK (JAVASLATOK)</p> <p>A tanuló meghallgatják a bevezetőt, reagálnak a váratlan tanári kérdésekre.</p> <ul style="list-style-type: none"> - például, ha gyilkosság történik; - vagy, ha valakit megcsalnak; - ha igazságtalanság éri; - megoldhatatlan helyzetbe kerül, pl. lezuhan egy repülőgép és nincs élelem stb. <p>- már azzal, hogy ha valaki nyilatkozik, tudja, hogy sokan látják, és ezért mást és másképpen mond, mintha nem szerepelne a tv-ben;</p> <p>- olyan információk jelennek meg, amelyek következtében az érintettek tesznek valamit, pedig ha nem közlik azokat, nyugton maradtak volna</p>	<p>TANÁRI BEVEZETŐ, RÖVID, FLASH-SZERŰ VISSZAKÉRDEZÉSEKKEL (5 PERC)</p> <p>Tanultuk, történetmesélésre akkor van lehetőség, ha a világ megszokott menetének rendje, morális egyensúlyi állapota kibillen nyugalmi helyzetéből.</p> <p>Mondjatok erre egy-két példát!</p> <p>Ahhoz, hogy az arra alkalmas történetek történetformába – vagyis olyan elbeszélési alakzatba – rendeződjenek, amelynek van eleje és lezárása, ahol a néző megértheti az ok-okozati összefüggéseket, valakinek (a mesélőnek) meg kell fogalmazni és megfelelő formába kell öntenie az eseményeket.</p> <p>A valóságban azonban nincsenek történetek. A szerkesztőségnek, mint mesélőnek szinte soha sincs esélye arra, hogy a valóság töredékes, szétfutó, a lezárást sem garantáló eseményeit a történetmondás szabályai szerint rendezze el. Azzal pedig, hogy a média a történetmeséléshez szükséges tudás nélkül, hír formában megkonstruálja a hírértékkel rendelkező információt, majd közrebocsátja azt (vagyis mesélni kezd), maga is beleavatkozik az események menetébe.</p> <p>Mivel avatkozik bele? Mit gondoltok?</p> <p>A médiaipar nem történeteket, hanem történetkezdeményeket, történetjavaslatokat visz a nyilvánosság piacára, ahol a közönség figyelméért éles verseny zajlik.</p> <p>Ezen kívül tesz még valamit, amit sem a regényíró, sem a filmkészítő – vagyis aki történetet mesél és nem történetjavaslatot ad közre – nem tesz: a javaslattal együtt igen gyakran értelmezési keretbe foglalja a közölt eseményeket. Nem csupán közli, hogy mi minden történt, hanem annak olvasatára is javaslatot (vagy javaslatokat) ad.</p> <p>Ezen az órán egy konkrét eset kapcsán megnézzük, hogyan is működik ez a gyakorlatban.</p>	<p>Tegyük fel, csend van, a társaság nem érti, vagy nem akarja érteni a kérdést. Tanári segítség: ki ismeri az Alkonyatot (Harry Pottert, Pál utcai fiúkat stb). Miért borult fel a világ rendje az Alkonyatban? ... na látod.</p>

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>- illegális (?)</p> <p>- emberek</p>	<p>ÓRA ELŐTTI FELADAT MEGBESZÉLÉSE (10 PERC)</p> <p>Az óra előtti feladattal valami hasonlóra tettetek ti is kísérletet, hiszen nem ismertétek a képen látható események hátterét. A képaláírással mégis valamiféle értelmezési keretbe helyeztétek azt, amit a képen láttatok (vagy látni véltek).</p> <p>Lássuk az értelmezési kereteket (a tanár kivetíti a hasznos válaszokat a képek mellett, és megkéri a szerzőket, indokolják a képaláírásokat).</p> <p>Ezt követően megmutatja a diákoknak a képeket az eredeti képaláírásokkal, és arra kéri őket, hogy két kép esetében (Illegális vízvétel? és Emberek vizet vesznek egy leszűkített közkútból...) emeljék ki a szövegek legmarkánsabb (jelzős) kifejezéseit majd indokolják választásaikat.</p>	<p>Ha például egy diák az első képnél azt írja, hogy „csavarhúzóval kellett az elromlott kutat megpisszkálni, hogy folyjon a víz” - azzal a tanárnak nincs dolga. Nincs, mert egy elromlott kút képe nem kerül az országos sajtóba.</p> <p>De ha a képaláírás így szól: „az egyszerű csavarhúzó trükkkel még erőfeszítést sem kell tenni azért a helybelieknek, hogy az utcai kutakról vödörszám vigyék az ingyen vizet”, az már a kép primer tartalma mögötti erős értelmezési javaslat.</p> <p>A blokk célja annak világossá tétele, mit is jelent az „értelmezési keret”.</p> <p>Az illegális itt lopást jelent, de lehet-e vizet lopni közkútból, ráadásul kisgyerekeknek?</p> <p>Az emberek itt a „romák vagy cigányok” helyett álló kifejezés, önmagában értelmetlen. A jelentést éppen ennek a kifejezésnek a használata hozza létre.</p> <p>Nem az összes tanuló válasza kerülnek „terítékre”, csak az órarészt legjobban előremozdító tévedések és találó válaszok (indoklások).</p>

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK																																		
	<p>HÁROM HÍRADÓRÉSZLET MEGTEKINTÉSE (10 PERC) (eszközigény: számítógép, projektor /tv/)</p> <p>Nézzünk most meg három, ugyanazon a napon készült híradó anyagot az esetről!</p> <p>Figyeljete azokra a mozgóképes megoldásokra és hangzó anyagokra, amikkel a közlő az általa javasolt értelmezési keretbe helyezi az eseményeket!</p> <p>1. MTV Híradó 2013-08-05 Vízkorlátozás Ózdon! Az önkormányzat megelégtelte a potyázókat 2. Hír TV 2013-08-05 Összeverekedtek az ivókutaknál az ózdi cigányok 3. ATV 2013-08-05 Ózd: a kánikula idejére megnyitják az elzárt kutakat</p>	<p>A televíziós híradók esetében a javasolt értelmezési keret (szakszóval „frame building” vagy narratíva) többnyire a műsorvezető szövegében vagy ritkábban a hangalámondásban kimondásra is kerül, de nem általánosító tételmondat vagy állítás formájában. A megszövegezés egyértelműen kapcsolódik a témával vagy annak valamely aspektusával kapcsolatos, a közbeszédben elfogadott (legitim) társadalmi párbeszédhez, diskurzushoz. Az értelmezési javaslat voltaképpen azt mondja meg, hogy mely diskurzusokhoz, véleményközösségekhez csatlakozik híryanagával az adott médiainstítmény.</p>																																		
<p>A tanulók kitöltik a kiosztott feladatlapokat.</p>	<p>FELADAT (5 PERC) A tanár kiosztja a párosítási feladatlapot: Töltsétek ki a táblázatot! Az egyes híradóblokkokhoz rendeljétek az alábbi értelmezési keret-javaslatokat! Fogalmazzatok meg további értelmezési keretet, amely valamely híradó javaslatának tekinthető!</p> <table><tr><th rowspan="2"></th><th colspan="6">Értelmezési keret</th></tr><tr><th>a</th><th>b</th><th>c</th><th>d</th><th>e</th><th>f</th></tr><tr><td>1. HÍRADÓ</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>2. HÍRADÓ</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>3. HÍRADÓ</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table> <p>a) Elfogadhatatlan, hogy míg a többség fizet a vízért, mások ingyen és pazarlóan használják a közvagyon b) Az ivóvízellátás biztosított, jogsértés nem történt c) Az írott és az íratlan normákat is megszegték Ózdon a közutak szűkítésével és elzárásával d) A kormánypárt nem szavazható e) Az ellenzék nem szavazható f) A romák nem tudnak beilleszkedni, így csak magukat okolhatják a problémákért</p>		Értelmezési keret						a	b	c	d	e	f	1. HÍRADÓ							2. HÍRADÓ							3. HÍRADÓ							<p>A feladat az idő rövidsége miatt éppen azt a fázist „ugorja át”, amely a „frame building”-jelenség mélyebb megértését segítené. A megadott narratívák, diskurzus-sűrítmények megfogalmazása ebben a módszertani változatban nem a diákok feladata, azokat készen kapják. A 90 perccel bővített órák azonban alkalmat adnak arra, hogy ezt a megtanítandó tananyag szempontjából igen lényeges lépést ne egyszerűsítsük le.</p>
	Értelmezési keret																																			
	a	b	c	d	e	f																														
1. HÍRADÓ																																				
2. HÍRADÓ																																				
3. HÍRADÓ																																				

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
Aktív részvétel az indoklások megbeszélésében során.	<p>A MEGOLDÁSOK INDOKLÁSA, MEGBESZÉLÉS (10 PERC)</p> <p>A blokk három részből áll:</p> <p>A válaszok megbeszélése során a tanár először a meglepő tévedésekre kérdez rá. Amikor valaki a megadott értelmezési keret-javaslatot egy markánsan másra kifutó híradónak tulajdonítja.</p> <p>A középső blokkban megerősítés zajlik. A helyes párosítások kapcsán a tanár rákérdez azokra a szöveghelyekre vagy más mozgóképi megoldásokra, amelyek a kapcsolódást indokolják.</p> <p>Az utolsó blokkban a diákok által felvetett értelmezési keretekre reflektál a tanár.</p>	A megbeszélés itt is az idő szorításában zajlik, a tanár moderáló szerepe erős.
jegyzetelés	<p>ÖSSZEFOGLALÁS, HÁZI FELADAT KIADÁSA (5 PERC)</p> <p>A híreket előállító televíziós szerkesztőségek a történetkezdmények, értelmezési javaslatok megfogalmazásával rendszerint saját értelmezési keretbe helyezik az eseményeket. Mivel az értelmezési keret tudatosan választják</p> <ul style="list-style-type: none"> - az intézmény világlátásának; - finanszírozói körének; - fogyasztói célcsoportjának megfelelően, <p>mindez sokat elárul a híreket közreadó csatornáról.</p>	
<p>HÁZI FELADAT(OK):</p> <p>Nézzétek meg az ózdi vízkorlátozással kapcsolatos RTL híryanagot!</p> <p>Állapítsátok meg, hogy van-e olyan értelmezési keret, olyan társadalmi párbeszéd (diskurzus), amelyhez a híradóblokk egyértelműen kapcsolódik!</p> <p>Állapítsátok meg azt is, van-e nyoma esetleg a híryanagban annak, hogy a szerkesztőség új megközelítést javasolva társadalmi párbeszédet kezdeményezne az ózdi eset kapcsán!</p> <p>Fogalmazzatok meg hipotézist arról, mit lehet az oka, ha a szerkesztőség nem konstruál értelmezési javaslatot az adott híryanaghoz!</p> <p>(A feladatot lehetőleg végezzétek háromfős csoportokban (személyesen vagy online, következtetéseiteket vitassátok meg!)</p> <p>(Az RTL anyaga – ellentétben a többi híradóval – a kánikulai ózdi vízkorlátozás esetében lemond a markáns értelmezési javaslatról, és új javaslatot sem tesz az események értelmezésére (vagyis nem kezdeményez új diskurzust). A kereskedelmi televízió számára ez az esemény nem igazán alkalmas hír-anyag, mert nincs főhőse, személyében megjeleníthető áldozata. Morális megítélése a nagyközönség számára kétséges, az erős értelmezési keret (frame) túl sok néző számára volna elfogadhatatlan. Így a híradó lehetőleg semleges, csupán a tényekre szorítkozó, az infotainment elvárásokhoz képest szokatlanul puritán módon fogalmazza meg a témát. Jellemző, hogy a rivális TV2 híradója nem is foglalkozott az esettel).</p>		

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>FELHASZNÁLT IRODALOM: Bajomi Lázár Péter: Média és társadalom; Antenna könyvek 2006 (130-133 o.) Denis McQuail: A tömegkommunikáció elmélete Osiris Kiadó, 2003 (297-299. o.) Hartai László-Muhi Klára: Mozgókép és médiaismeret (tankönyv), MOZAIK tankönyvkiadó, 2011 (98-104 o.)</p> <p>A KÉPEK ÉS FILMEK (VAGY A HANGZÓ ANYAGOK) FORRÁSAI: MTV Híradó Vízkorlátozás Ózdon! Az önkormányzat megelegette a potyázókat http://videotar.mtv.hu/Videok/2013/08/05/20/Vizkorlatozas_Ozdon_Az_onkormanyzat_megelegette_a_potyazokat.aspx</p> <p>ATV 2013-08-05 Ózd: a kánikula idejére megnyitják az elzárt kutakat: http://www.youtube.com/watch?v=nhWuqX_V6EU Hír TV 2013-08-05 Összeverekedtek az ivókutaknál az ózdi cigányok: http://www.youtube.com/watch?v=aUP9YSnJLac RTL KLUB híradó 2013-08-05 Alig van víz az ózdi romatelepen: http://www.rtlklub.hu/hirek/belfold/video/215775</p> <p>http://www.atv.hu/thumbnail/772x0fit/8/37/f0000.jpg http://most.444.hu/assets/sites/2/ozd1.jpg http://index.hu/belfold/2013/08/05/egyetlen_kutat_nyitottak_meg_ozdon/ http://nol.hu/kep/818693</p>		